

Európai uniós rovatunk e havi száma elsősorban az Európai Digitális Könyvtár létrehozásával kapcsolatos híreket foglalja össze.

Új bizottsági dokumentum az európai kulturális örökség digitalizálásával kapcsolatban

2008. augusztus 11-én az Európai Bizottság elfogadta az „Európa kulturális öröksége egy kattintásra – Eredmények a digitalizálás, a kulturális örökség elérhetővé tétele és a digitális megőrzés terén az Európai Unióban” című dokumentumát. A bizottsági jelentés bemutatja azt a folyamatot, amely az európai digitális könyvtár megteremtése felé visz, valamint a tagállamok digitalizálási projektjeit, a cél elérésére irányuló szervezeti, pénzügyi, technológiai és jogi erőfeszítéseket.

- A bizottsági dokumentum pontos adatai:
Communication from the Commission (...) [on] Europe's cultural heritage at the click of a mouse. Progress on the digitisation and on-line accessibility of cultural material and digital preservation across the EU. COM(2008)513 final.
- A dokumentum elérhetősége:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/communications/progress/communication.pdf

Hamarosan elérhetővé válik az Európai Digitális Könyvtár

Az Európai Digitális Könyvtár 2008 őszétől várhatóan már nem csak álom lesz. A kulturális művek digitalizálásával az európai polgárok számára elérhetővé válnak a múzeumok, könyvtárak és levéltárak anyagai anélkül, hogy a keresett adatok felkutatására utazni kényeserülnének, vagy több száz oldalt kellene átböngészniük. Az európai könyvtárak könyvtárosa két és fél milliárdnál is több példányra tehető, az archív anyagoknak azonban csak 1%-a érhető el digitális formában. A bizottság felkérte a tagállamokat¹, hogy tegyenek többet a digitalizált anyagok online elérhetővé tételéért.

ben, hogy az európai polgárok – tanulás és munkavégzés céljából vagy akár kedvtelésből – digitális formában böngészhessenek közöttük. Az *Europeana* névre keresztelt Európai Digitális Könyvtár a bizottság reményei szerint 2008 vége előtt megnyílhat a közönség előtt.

2008. augusztus 11-én a bizottság megerősítette elkötelezettségét, hogy segítse a tagállamokat az értékes kulturális tartalmak online közzétételében. 2009-ben és 2010-ben az EU kutatási keretprogramjából összesen 69 millió euró jut digitalizálási tevékenységekre és digitális könyvtárak kialakítására. Ugyanebben az időszakban a versenyképességi és innovációs program keretéből körülbelül 50 millió eurót különítenek el az európai kulturális tartalmak elérhetővé tételére. Az európai könyvtárakban fellelhető ötmillió könyv digitalizálásának teljes költsége azonban – nem számítva a kéziratos, festményeket és hasonló tételket – önmagában körülbelül 225 millió euróra tehető. Ezért az Európai Digitális Könyvtár elképzelésének megvalósításához a nemzeti intézmények részéről jelentős befektetésekre van szükség, jelenleg azonban a legtöbb országban csak kisebb mértékű és szétaprózódott finanszírozással találkozunk.

További feladatok:

- A bizottság szerint minden tagállamnak meg kell határoznia a digitalizálendő mennyiségre vonatkozó terveket, és további pénzügyi forrásokat kell biztosítani a digitalizálás elvégzésére.
- A legtöbb országban még nem áll rendelkezésre a digitális tartalom megőrzésének módszertana, technológiai háttere és az ahhoz szükséges szakértelem, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy a digitális tartalmak a jövő generációi számára is hozzáférhetőek maradjanak.
- Annak érdekében, hogy a különféle adatforrások és adatbázisok kompatibilisek legyenek az Euró-

¹ L. az Európai Bizottság új hivatalos dokumentuma: COM(2008) 513 final

pai Digitális Könyvtár (Europeana) rendszerével, illetve az utóbbi által felhasználhatók legyenek, közös normákat kell alkalmazni.

- Megoldást kell találni a szerzői jogi kérdésekre, mindenekeelőtt a gazdátlan művek, vagyis az olyan művek esetében, amelyek szerzői jogának tulajdonosai nem lelhetőek fel, így a művek digitalizálására vonatkozó engedélyük nem szerezhető be.

(Forrás: Az Európai Bizottság sajtóközleménye. IP/08/1255. Brüsszel, 2008. augusztus 11.)

Europeana: digitális festmények, könyvek, filmek és archívumok

Az Europeana projekt, amely lényegében az Európai Digitális Könyvtár, Múzeum és Archívum megvalósulását jelenti, 2007 júliusában indult. Célja egy olyan honlap prototípusának létrehozása, amely közel 2 millió digitális műhöz ad hozzáférést: filmekhez, fényképekhez, festményekhez, hanganyagokhoz, térképekhez, kéziratokhoz, könyvekhez, újságokhoz és folyóiratokhoz egyaránt. A honlapot várhatóan 2008 novemberében indítja el *Viviane Reding*, az Európai Bizottság információs társadalomért és a médiáért felelős biztosja.

A többnyelvű² honlap tartalmát olyan dokumentumok adják, amelyeket európai múzeumok, könyvtárak, levéltárak és audiovizuális archívumok már digitalizáltak. A prototípus célja, hogy olyan tartalmat mutasson be, amely nemcsak a négy kulturális terület gyűjteményeit reprezentálja, hanem Európa kulturális örökségét is.

A fejlesztés menete: az oldal architektúrája és a technikai specifikációk a honlap elindítása után elérhetőek lesznek az érdeklődők számára, mintegy üzleti menetet kínálva a bekapcsolódni szándékozók számára, s ezzel is biztosítva a projekt továbbélését. A tervek szerint 2010-re az Europeana portál több mint 6 millió digitális dokumentumhoz ad majd hozzáférést.

Az Europeana megvalósulását az Európai Unió *eContentPlus* programja támogatta az i2010 akció keretében. Az eredetileg EDLnet-nek³ nevezett projekt mintegy 90 európai kulturális intézmény hálózata. Az intézmények képviselői ún. munkacsoportokban (work packages) dolgoznak, ezeken belül keresik a megoldást a különböző technikai problémákra, s fejlesztik közösen a prototípus specifikációját. A projekt vezetését a *Holland Nemzeti Könyvtár (Koninklijke Bibliotheek)* szakértői csoportja vállalta magára. A projektmenedzsment és a műszaki fejlesztések terén nagyban építenek az Európai Könyvtár⁴ tapasztalatára. A projekt felügyeletét az *EDL Foundation*⁵ látja el, amely a négy terület kulturális örökséggel foglalkozó egyesületeit tömöríti. Az intézmények és szervezetek mellett néhány európai szakértőt is meghívtak a projektbe, ők vezetik a különböző munkacsoportokat, valamint segítenek az Europeana megismertetésében. Magyarország képviselőjét a projektben az *Országos Széchényi Könyvtár* látja el.

További információ:

<http://www.europeana.eu/home.php>

Nemzeti digitalizálási projektek Európában

• Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico / Virtual Library of Bibliographical Heritage

A spanyol kulturális minisztérium jelenleg is futó projektje, amely mintegy 730 414 digitalizált oldalt tartalmaz több mint 2500 kéziratból, régi nyomtatványból és ritka könyvből.

<http://bvpb.mcu.es/en/estaticos/contenido.cmd?pagina=estaticos%2Fpresentacion>

• DEA

Az 1821–1944 közötti időszakból származó észt újságok online adatbázisa. 2003-tól elérhető, jelenleg kb. 360 000 digitális oldalt tartalmaz. Az észtül elérhető adatbázist az *Észt Nemzeti*

² Elsősorban angol, német és francia, de cél más nyelvek bekapcsolása is.

³ European digital library network = Európai digitális könyvtári hálózat

⁴ The European Library

(<http://www.theeuropeanlibrary.org>): az európai nemzeti könyvtárak szakembereinek és hálózatának (<http://www.nlib.ee/cen/about.php>) szolgáltatása.

⁵ http://www.europeana.eu/edlnet/edl_foundation/purpose.php

Könyvtár és az *Észti Irodalmi Múzeum Könyvtára* építi.

<http://dea.nlib.ee/>

- **DIGAR**

Az észti állami szervezetek által digitális formában előállított dokumentumok archívuma, amelyet az Észti Nemzeti Könyvtár épít. 2005-től érhető el észti nyelven.

<http://digar.nlib.ee/>

- **Retrodigitized Journals**

A svájci egyetemi könyvtárak konzorciumának digitalizálási projektje, amely tudományos – jelenleg matematikai – folyóiratok digitalizált változataihoz nyújt hozzáférést.

<http://retro.seals.ch/digbib/home>

- **Digital Library of Malopolska**

A *Malopolska Digitális Könyvtár* Krakkó és a Malopolska régió kulturális örökségével foglalkozó legfontosabb kiadványokhoz nyújt online hozzáférést.

<http://mbc.malopolska.pl/index-loading.html>

- **Digital Library of Slovenia**

A webportál digitalizált folyóiratokhoz, könyvekhez, kéziratokhoz, térképekhez, fényképekhez, zenei és referenszművekhez ad elektronikus hozzáférést.

http://www.dlib.si/dlib_eng.asp

- **dLibra Digital Libraries**

A dLibra szoftvert használó lengyel regionális és intézményi digitális könyvtárak webes jegyzéke. Jelenleg 20 digitális gyűjteményhez nyújt hozzáférést.

http://dlibra.psnc.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=27&lang=en

- **Historische kranten in beeld / Dutch Historical Newspapers**

Az 1910–1945 közötti időszak digitalizált holland lapjainak adatbázisa, a Holland Nemzeti Könyvtár állománya alapján.

<http://kranten.kb.nl/index.html>

- **Elektronische Zeitschriftenbibliothek**

A *Regensburgi Egyetem Könyvtárának* adatbázisa egyetemi folyóiratok digitalizált változataihoz ad hozzáférést.

<http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/index.phtml?bibid=FHEF&colors=7&lang=en>

- **Gallica**

A *Francia Nemzeti Könyvtár* digitális könyvtára 1997-ben jött létre. Jelenleg kb. 90 000 kötetet és 80 000 képet tartalmaz.

<http://gallica.bnf.fr/>

- **KB Digital Library**

A Holland Nemzeti Könyvtár digitális könyvtári szolgáltatása, amely könyvekhez, elektronikus

folyóiratokhoz, CD-ROM-okhoz és adatbázisokhoz nyújt hozzáférést.

http://portal.kb.nl/V?func=quick-1&new_lng=eng

- **Kramerius Digital Library**

A cseh állam 2000-ben indult digitalizálási programja napilapok, folyóiratok és rossz állapotú könyvek elektronikus megőrzését tűzte ki célul. A digitális könyvtár ma kb. 1,2 millió oldalt tartalmaz, éves növekedése kb. 400 000 oldal.

<http://kramerius.nkp.cz>

- **Kujawsko Pomorska Digital Library**

Az adatbázis hozzáférést nyújt a lengyel irodalom ritkaságaihoz, valamint a Kujawy, Pomorze és Ziemia Dobrzynska régiókról szóló kiadványokhoz.

<http://kpbpc.umk.pl/dlibra?action=ChangeLanguageAction&language=en>

- **Libreria Virtual**

A Libreria Virtual az Andalúz Kulturális Minisztérium virtuális könyvtára.

<http://www.juntadeandalucia.es/cultura/libreriavirtual/>

- **Manuscriptorium (Memoria Digital Library)**

Az UNESCO Memory of the World programja keretében 1992-ben megindult projekt a *Cseh Nemzeti Könyvtár* és az *AiP Beroun* cég közös akciója. Jelenleg több mint 1000 kéziratot és régi nyomtatványt tartalmaz. Éves növekedése közel 120 000 digitalizált oldal.

http://www.manuscriptorium.com/Site/ENG/default_eng.asp

- **Memoria Slovaca**

A szolgáltatás több szlovák kulturális intézmény gyűjteményéhez ad hozzáférést, köztük fényképek, festmények, régi könyvek digitális példányaihoz.

<https://www.memoria.sk/>

- **Hollandia emlékei**

Illusztrációk, fényképek, szövegek, filmek és audioanyagok folyamatosan növekvő digitális gyűjteménye. A projekt koordinátora a Holland Nemzeti Könyvtár.

<http://www.geheugenvannederland.nl/>

- **Polska Biblioteka Internetowa / Lengyel internetes könyvtár**

A lengyel internetkönyvtár több mint 15 000 címet tartalmazó adatbázis. Tartalma főleg kötelező irodalom és klasszikus lengyel irodalom.

<http://www.pbi.edu.pl/index.html>

- **RERO DOC**

A *Nyugat-Svájci Könyvtári Hálózat* digitális könyvtára azzal a céllal jött létre, hogy népszerűsítse, megőrizze, és a nagyközönség számára hozzáférhetővé tegye a projektben részt vevő in-

tézményekben született dokumentumokat, köztük egyetemi tankönyveket, disszertációkat stb., illetve a hálózat tagkönyvtárai által digitalizált műveket.

<http://doc.rero.ch/>

● **Resource Discovery Network (RDN)**

A *Resource Discovery Network* az Egyesült Királyság oktatási és kutatási közösségének ingyenes elektronikus kapuja az internetes források felé. A szolgáltatás mintegy 100 000 forráshoz nyújt hozzáférést tematikus bontásban.

<http://www.intute.ac.uk/>

● **SUNCAT**

A SUNCAT projekt célja a folyóiratok brit közös katalógusának létrehozása.

<http://www.suncat.ac.uk/>

● **Svájci posztergyűjtemény**

A XIX. század végéig visszanyúló gyűjtemény művészi színvonalú posztereket tartalmaz digitalizált formában. A poszterek között turisztikai és sporttémájúakat éppúgy találunk, mint politikai kampányok plakátjait.

<http://ccsa-a.admin.ch/cgi-bin/gw/chameleon>

● **Virtual Library of Spanish Historical Press**

Az adatbázis régi spanyol újságokat tesz elérhetővé, jelenleg több mint 3,500 000 oldalt.

<http://prensahistorica.mcu.es/en/consulta/busqueda.cmd>

Linkajánló – digitalizáció Európában

- Információ a digitalizációról, valamint a területen eddig elért eredmények:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm

- Europe's cultural wealth at the click of a mouse: frequently asked questions. MEMO/08/546:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/546>

- Digitális Világkönyvtár:

<http://www.worlddigitallibrary.org/project/english/index.html>

- Európai Könyvtár:

<http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html>

- Europeana: <http://www.europeana.eu/>

Újdonságok

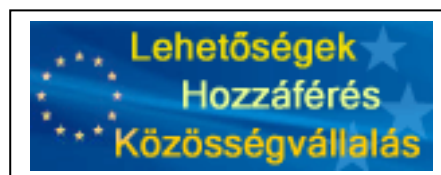
- **Fedezzük fel Európát!**

Új kiadvány nyomtatott és internetes formában:

<http://europa.eu/europago/explore/welcome.jsp>

- **Megújított szociális menetrend: Lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a XXI. századi Európában.**

COM(2008) 412 végleges / Brüsszel, 2008.07.02.

2008. július 2-án az Európai Bizottság egy új, átfogó és ambiciózus szociális kezdeményezés-csomagot mutatott be. A kapcsolódó bizottsági dokumentum ismerteti, hogyan segíthet az Európai Unió a lehetőségek megteremtésében, a hozzáférés biztosításában és a szolidaritás megvalósításában azáltal, hogy intézkedéseket tesz a fokozott munkahelyteremtés, az oktatás és a szakismeretek fejlesztése, a megkülönböztetés elleni küzdelem, a mobilitás támogatása, valamint az európai polgárok segítése érdekében azért, hogy hosszabb és egészségesebb életük lehessen. A megújított szociális menetrend az európaiak, elsősorban a fiatalok kezébe adja azokat az eszközöket, amelyek segítséget nyújtanak a globalizáció, a technológiai fejlődés és az elöregedő társadalom okozta változások kezeléséhez, és támogatja azokat, akik nem képesek megbirkózni ezekkel a változásokkal. Az új szociális menetrend 19 kezdeményezést tartalmaz a foglalkoztatás, a szociális ügyek, az oktatás- és ifjúságpolitika, az egészségügy, az információs társadalom és a gazdasági ügyek területére vonatkozóan. A kezdeményezések a következő prioritások köré épülnek: 1.) Felkészülés a jövőre: Gyermek és fiatalok; 2.) Befektetés az emberekbe: A változások kezelése; 3.) A hosszabb és egészségesebb élet támogatása; 4.) Diszkrimináció elleni küzdelem; 5.) Eszközök megerősítése; 6.) A nemzetközi menetrend arculatának kialakítása; 7.) Az elszegényedés és a szociális kirekesztés elleni küzdelem.

További információ:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=547&langId=en>

- **40 éves a vámunió**

Az európai vámunió azt jelenti, hogy: nincs vámfizetési kötelezettség az Európai Unió tagállamai közötti belső határok átlépésekor; közös vámtarifa van hatályban az unión kívülről érkező termékekre; a tagállamok közös származási szabályokat alkalmaznak az unión kívülről érkező termé-

kekre; a vámérték meghatározása közösségi szinten történik. E négy alapelvet rögzítő megalapodás aláírásával az alapító tagállamok (Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg és Németország) megalapozták a vámunió 1968. július 1-jei, azaz az 1957-es *Római Szerződés*-ben tervezett időpontnál másfél évvel korábbi megalakulását. A közösség 1968. július 1-je után közös vámügyi jogszabályok megalkotására törekedett, hogy az EU-ba behozott termékekre mindenütt ugyanazokat a szabályokat alkalmazzák. Az így létrejött jogi keret: biztosítja, hogy a közös vámtarifa az EU külső határain mindenhol egyformán érvényesüljön; közös szemléletmódot vezetett be a vámraktározási eljárások tekintetében; megkönnyíti a vámáru-továbbítási eljárást; a különféle vámkormányok széles skáláját egy egységes vámkormányra váltotta fel.

- o Tematikus honlap:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/40customs/index_hu.htm

- o Vámügyek napjainkban:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/40customs/customs_service/today/index_hu.htm

- o Gyakorlati tudnivalók utazóknak:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/40customs/customs_practical_info/travellers/index_hu.htm

- o Gyakori kérdések és válaszok:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/faq/index_en.htm

Levéltárak együttműködése

A tagállamok levéltáiról szóló 2003. május 6-i állásfoglalásában az Európa Tanács elismerte azokat a kihívásokat, amelyekkel a levéltárak néztek szembe az unió tíz új tagállammal történő bővítésekor, s felszólított az EU nyilvános levéltári helyzetének értékelésére. Felkérte a bizottságot a megerősített koordináció és együttműködés lehetőségeit felmérő jelentés benyújtására.

2005 februárjára egy, a tagállami szakértőkből álló csoport elkészített egy jelentést a *Kibővített Európai Unió levéltáiról*⁶. A jelentés elemzi az EU levéltárainak helyzetét, intézkedéseket javasol, és tartalmazza a levéltárak közötti, európai szinten történő megerősített együttműködés jövőbeni lehetőségeinek egész sorát. A levéltárakról szóló jelentés az európai levéltári együttműködés megerősítését szolgáló kiemelt cselekvésekről szóló, 2005.

november 14-i 2005/835/EK tanácsi ajánlást eredményezte.

A tanácsi ajánlás a tagállamok és az EU intézményei által kijelölt szakértőkből álló európai levéltári munkacsoport (ELM) felállítására szólított fel, egyben felkérte a munkacsoportot, hogy legkésőbb az ajánlás közzétételét követő három éven belül nyújtson be jelentést a kiemelt intézkedések végrehajtása terén elért eredményekről. A munkacsoport 2008 júniusi ülésén elfogadta az előrehaladási jelentést.

Az ELM együttműködik más illetékes hálózatokkal és ágazatokkal, és aktívan részt vesz az Európai Digitális Könyvtár Alapítvány munkájában is, valamint képviselteti magát a digitális könyvtárakkal foglalkozó magas szintű szakértői csoportban és az EDL interoperabilitási munkacsoportban.

A 2005 novemberi tanácsi ajánlás B. pontjában öt kiemelt intézkedést jelölt meg:

1. Megőrzés és kármegelőzés.
2. Az elektronikus dokumentumokkal és levéltári iratokkal kapcsolatos európai interdiszciplináris együttműködés.
3. Internetes portál létrehozása és működtetése az európai dokumentumok és levéltári iratok számára.
4. A legjobb gyakorlat támogatása a levéltári iratok kezelésére vonatkozó nemzeti és európai jogszabályok tekintetében.
5. A levéltári dokumentumok lopását megakadályozó intézkedések.

Az intézkedési területeken elért eredményekről és a további teendőkről a következő bizottsági dokumentumban lehet olvasni:

A bizottság közleménye. Összefoglaló az európai levéltári együttműködés megerősítését szolgáló kiemelt cselekvésekről szóló, 2005. november 14-i 2005/835/EK tanácsi ajánlás végrehajtásáról szóló, az európai levéltári munkacsoport által a tanács részére benyújtott előrehaladási jelentésről. COM(2008) 500 végleges. Brüsszel, 2008.08.01.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0500:FIN:HU:PDF>

Összeállította: Kovácsné Koreny Ágnes

⁶ COM(2005) 52 végleges.